

## **NVvA Nieuwsbrief 99/1: Thema Verslag minisymposium 26-11-98**

**viering 3<sup>e</sup> lustrum NVvA: 1983 - 1998**

**vergadercentrum APS Utrecht**

**Communicatie en arbeidshygiëne: van verleden naar toekomst.**

### **Programma**

- 11.30 - 12.00 Occupational Hygiene in Switzerland door Prof. Michel Guillemin
- 12.00 - 13.00 Lunch
- 13.00 - 13.05 Welkom door Peter van Balen, voorzitter NVvA
- 13.05 - 13.15 Opening door dagvoorzitter: R. Laterveer, Ministerie SZW
- 13.15 - 14.00 Occupational Hygiene from Past to the Future: International Point of View door Prof. Michel Guillemin, IST Lausanne
- 14.00 - 14.30 Historisch overzicht NVvA 1978 -1998 door Ronald Frencken, ex-voorzitter NVvA
- 14.30 - 15.15 Pauze
- 15.15 - 15.45 Bedrijfsarts en arbeidshygiënist: een paar apart? door Jan Casper van Beek, voorzitter NVvA
- 15.45 - 16.15 De wereld van de arbeidshygiëne door A.H. Stoffels, namens klanten, opdrachtgevers
- 16.15 - 16.45 Miniforum onder leiding van dagvoorzitter
- 16.45 - 18.00 Borrel

### **Samenvattende sfeerschets**

Op 26 november 1998 was het vroeg opstaan geblazen, want ik wilde de Algemene Najaars Ledenvergadering van de NVvA plus het minisymposium ter gelegenheid van het 15 jarig bestaan bijwonen. NS was deze morgen op tijd, zodat ik om precies half tien aanwezig was.

#### **ALV**

Helaas worden de Algemene Ledenvergaderingen nog altijd slechts matig bezocht. De onderwerpen mogen er best zijn, zoals bijvoorbeeld de verhoging van de contributie. Een fikse verhoging die bij de aanwezige leden over het algemeen positief werd ontvangen. Ook de professionalisering van de financiële administratie is een positieve ontwikkeling. Een negatief aspect was de mededeling van de sterke inkrimping van de Universiteit van Wageningen, waarbij ook de Arbeidshygiëne in Wageningen mogelijk zal verdwijnen. Positief is dat op andere plaatsen de Arbeidshygiëne zeer positief staan aangeschreven en dat een verplaatsing mogelijk is.

De koffie / thee pauze met de speciale NVvA jubileumtractatie was na de vergadering meer dan welkom.

### **Arbeidshygiëne in Zwitserland**

De lezing van Prof. Michel Guillemin over de arbeidshygiëne in Zwitserland was zeer boeiend. Hij begon met een kort historisch overzicht van de Arbeidshygiëne in Zwitserland. De problemen die er zijn in Zwitserland zijn o.a.: -een land met meerdere officiële talen, -wetgeving op drie niveaus, nationaal, cantonaal en lokaal, -weinig tot geen belangstelling vanuit de vakbonden en -monopolyposities van Zwitserse verzekeringsmaatschappijen. Wij mogen van geluk spreken dat we in Nederland gewoonlijk een taal spreken, uitgezonderd in Friesland en dat we een uniforme wetgeving hebben. Professor Guillemin gaf tijdens zijn lezing onze NVvA diverse malen complimenten over de organisatie en professionaliteit. In Zwitserland sluit men zich wel aan bij de Europese regelgeving, daardoor zullen in de toekomst de verschillen wel minder worden. Bijzonder is ook de wijze waarop men het probleem van de talen omzeilt, in de arbeidshygiëne wordt in Zwitserland Engels als voertaal gebruikt. Overigens doet men dat in België ook. De naam van de Belgische zustervereniging is: Belgian Society for Occupational Hygiene.

### **Welkom**

Na een prima verzorgde lunch begon het middagprogramma met een volle zaal.

NVvA voorzitter Peter van Balen memoreerde de ontwikkeling van de laatste jaren. De acceptatie van het Beleidsplan Communicatie, de profilering van de vereniging en de individuele Arbeidshygiënist en het in eigen beheer uitgeven van het Tijdschrift voor Toegepaste Arbowedenschappen. Helaas een enigszins negatief bericht: de verschraling van de wetenschappelijke opleidingen Arbeidshygiëne.

### **Opening**

Dhr. Laterveer is de dagvoorzitter en begint zijn inleiding met de felicitatie van de NVvA met het 15-jarig bestaan. Het centraal stellen van een thema is de laatste jaren veel belangrijker geworden. Vakkennis is belangrijk. Echter nog veel belangrijker is het via communicatie overbrengen van de boodschap met overtuigingskracht. Daartoe moeten de doelstellingen in kaart gebracht worden. Dhr. Laterveer bracht ook naar voren de problemen die zijn ontstaan door het nagenoeg gelijktijdig invoeren van de verplichting tot aansluiting bij een Arbodienst en de wet TZ (Wet terugdringing ziekteverzuim). Op 1 juli 1999 treedt de nieuwe Arbowed in werking, daarin wordt de onafhankelijke rol van de Arbeidshygiëne nogmaals benadrukt.

Uit de hele lezing blijkt dat de Arbeidshygiëne een goede toekomst tegemoet gaat.

### **Internationale aspecten van de Arbeidshygiëne**

Prof. Michel Guillemin heeft ook een plaatsje in de middag. Hij gaat vooral in op de internationale aspecten van de Arbeidshygiëne gebaseerd op zijn persoonlijke positieve en negatieve gevoelens. Hij ziet internationaal goede positieve ontwikkelingen. Goede vooruitgang in verschillende landen, met creatieve verenigingen en een internationaal netwerk. Negatieve zaken zijn b.v. de verschillen tussen de diverse Europese landen en de ongelijke verdeling in de verschillende arbeidshygiënische verantwoordelijkheden bij de deskundigen.

Prof. Guillemin voorziet nog veel moeilijkheden maar verwacht toch een langzame verbetering in het Arbeidshygiënische vakgebied. Hij benadrukt het belang van het multidisciplinair werken.

### **Historische momenten van de NVvA**

Oud-voorzitter Ronald Frencken geeft in een leuk lopend verhaal een overzicht van de voornaamste historische momenten van de NVvA. Hij geeft aan dat al in een vroeg stadium contacten zijn gelegd met de BOHS in Groot-Brittannië. Ook de overheid is van het begin af aan betrokken bij de vereniging. Dit heeft ongetwijfeld een positieve invloed gehad op de ontwikkeling. De arbeidshygiëne staat goed aangeschreven in Nederland.

### **Bedrijfsarts en arbeidshygiënist: een paar apart?**

De voorzitter van de Nederlandse Vereniging voor Arbeids- en Bedrijfsgeneeskunde (NVAB) heeft zijn lezing de intrigerende titel: BA + AH een paar apart? gegeven. De heer Jan Casper van Beek begint zijn verhaal met de mededeling dat de bedrijfsgezondheidszorg al veel ouder is en geeft een kort historische overzicht. Verder gaat hij in op de evolutie van de BGZ, van smal naar breed. De tendens van het verhaal is dat zowel verbetering van de contacten binnen de verenigingen als verbetering in de samenwerking noodzakelijk is. Belangrijk punt hierbij is dat er duidelijke randvoorwaarden moeten worden vastgesteld.

### **A.H. Stoffels**

De laatste spreker van deze dag de heer A.H. Stoffels, namens de klanten en opdrachtgevers, blijkt niet in de zaal te zitten maar komt pas binnen bij zijn aankondiging door de dagvoorzitter.

Dhr. Stoffels blijkt goed geïnformeerd te zijn over de arbeidshygiëne en de arbeidshygiënisten. Hij geeft een ludieke lezing over alle moderne aspecten van het arbeidshygiënisch werk. In korte tijd komen aan de orde: asbest, koolmonoxide en kwik. Vervolgens begint zijn GSM te piepen, met een zakelijk gezien, onbenullige oproep. Ook de computer wordt onderhanden genomen met als voornaamste argument dat de PC de grootste veroorzaker is van stress. Als rechtgeaarde arbeidshygiënisten moeten we hier wat aan doen is zijn stelling. Daarnaast heeft hij nog enige visuele toelichting op zijn stelling voor de stressveroorzakende computer. Hij toont een leuke circustekening en verzoekt de aanwezigen het aantal personen te tellen, 15 personen. Stel nu dat dit uw bestanden zijn op uw computer. Hij verplaatst de bovendelen van de tekening en vraagt weer te

tellen, nu blijken er slechts 14 personen te zien zijn. Dit gebeurt dus ook met uw computer. Een van uw bestanden is weg en dat veroorzaakt stress.

Een andere stelling is: de toekomst is groot, de toekomst is voor allen anders en de enige zekerheid in het leven is de verandering.

Een leuke, gezellige lezing met een duidelijke boodschap.

*Math Verboeket*

### **Arbeidshygiëne in Zwitserland**

Prof. Guillemin, Universiteit van Lausanne

Net zoals in Nederland is arbeidshygiëne in Zwitserland een relatief jonge wetenschap. De eerste in de VS opgeleide arbeidshygiënist deden in Zwitserland hun intrede in de 70-er jaren. De vereniging van arbeidshygiënist in Zwitserland startte in 1984 als een soort locale dependance van de American Industrial Hygiene Association (AIHA), maar ging daarna verder als een echte Swiss Society of Occupational Hygiene.

#### **Arbozorg in Zwitserland**

De Arbozorg in Zwitserland is waanzinnig ingewikkeld georganiseerd. Er zijn veel mensen mee bezig die elk slechts een klein onderdeel doen. De situatie wordt sterk beïnvloed door de ingewikkelde regelgeving. Er is weliswaar geprobeerd om de arbozorg slagvaardiger te organiseren maar de politieke basis is nog niet rijp. Onder invloed van de EU zijn er wel een aantal nieuwe ontwikkelingen, ondanks dat Zwitserland zelf geen onderdeel uitmaakt van die EU, onder andere op het gebied van standaarden en normen, op het gebied van verantwoordelijkheden van werknemers en op het gebied van ontwikkeling van duidelijker omschreven beroepspraktijken.

#### **Arbeidshygiënist**

Zwitserland telt slechts een klein aantal arbeidshygiënist, circa 70. Eigenlijk hebben alleen de grote bedrijven een arbeidshygiënist in dienst. Vakbonden hebben echter helaas maar weinig interesse in arbeidsomstandigheden, terwijl de overheden wel veiligheidsmensen en artsen in dienst hebben maar geen arbeidshygiënist.

Zwitserland telt maar 1 'post graduate course' op het gebied van de arbeidshygiëne die in samenwerking met de duitstalige universiteit in Zürich wordt gegeven. Het is dan ook een tweetalige opleiding die 2 jaar duurt. Het unieke is dat er zowel klinische elementen in zitten (vanuit Lausanne) als elementen van werkplekonderzoek (vanuit Zürich) in één en dezelfde opleiding zijn vertegenwoordigd.

#### **Toekomst**

De toekomstverwachting van de arbeidshygiëne in Zwitserland is nogal onzeker. Er is geen echte impuls te verwachten vanuit de wetgeving zoals dat bijvoorbeeld wel het geval is geweest in Nederland. Vanuit de wetenschap zijn er wellicht meer perspectieven te verwachten vooral omdat er op het vlak van de 'exposure assessment' belangrijke vragen liggen die moeten worden uitgezocht.

*Remko Houba*

### **Occupational Hygiene is a important and useful profession for the benefit of ALL**

Prof. Guillemin

Prof. Michel Guillemin is directeur van het Institute of Occupational Health Sciences in Lausanne . In zijn voordracht geeft hij zijn persoonlijke opinie op de huidige status en de toekomst van de arbeidshygiëne ' to share my feelings, my fears and my hopes about our profession', onder het motto

*Occupational Hygiene is a important and useful profession for the benefit of ALL.*

## arbeidshygiëne in Europa

De arbeidshygiëne in Europa heeft zich sterk ontwikkeld. Participatie van 13 nationale verenigingen in de IOHA, de leidende rol van enkele nationale instituten en de invloed van enkele multinationals hebben een grote bijdrage geleverd. Op Europees niveau spelen, volgens Guillemin, een drietal internationale organisaties een belangrijke rol. Activiteiten van ILO, WHO en de Europese Unie hebben geresulteerd in o.a. ILO-conventies, Europese kaderrichtlijnen en CEN-normering.

Guillemin betreurt de grote heterogeniteit tussen de Europese landen. Disciplines, zoals bedrijfsgezondheidszorg, veiligheid en milieu, zouden als gelijkwaardige actoren moeten opereren. Sociale en culturele verschillen op het gebied van politieke wil, sociale zekerheid en regelgeving staan ontwikkelingen op Europees niveau in de weg.

## positie en imago van de arbeidshygiëne

Op internationaal niveau bestaat nog geen consensus over een multidisciplinaire benadering. Volgens Guillemin is de toekomst van de arbeidshygiëne afhankelijk van de keuze tussen 'Occupational Safety and Health Services' (de Nederlandse arbodienst) en 'Environment, Safety and Health Services'. Deze keuze bepaalt namelijk aan welke disciplines en welke opleiding behoefte is. Momenteel kenmerkt de arbeidshygiëne zich nog teveel als een solistisch en specifiek vakgebied, dat raakvlakken heeft met de bedrijfsgeneeskunde, de veiligheidskunde en de milieukunde. Van een echte multidisciplinaire benadering is nog geen sprake. Guillemin benadrukt dat in arbodienst de arbeidshygiënist 'slechts' een onderdeel is van een multidisciplinair team (zie kader). Voor het goed functioneren van een multidisciplinair team acht hij het nodig dat de competenties van de verschillende disciplines zijn gedefinieerd.

professional ----->	Kerncompetentie
veiligheidskundige	veiligheid en acute risico's
arbeidshygiënist	chronische risico's en hinder
ergonoom	interactie tussen mens en arbeid
A&O-psycholoog	Psychologie
bedrijfsarts	ziekte en welbevinden
bedrijfsverpleegkundige	ziekte en sociale factoren

Belangrijker is dat door globalisering de multidisciplinaire benadering van arbozorg geïntegreerd zal moet worden in kwaliteit- en milieuzorgsystemen.

Guillemin onderkent op dit moment drie problemen:

- te veel landen vinden arbeidsomstandigheden geen knelpunt
- betrouwbare en geharmoniseerde prestatie-indicatoren ontbreken
- het maatschappelijk effect van chronische risico's en slechte arbeidsomstandigheden wordt onderschat

Bovenstaande leidt ertoe dat arbeidsomstandigheden in het algemeen geen maatschappelijk en politiek issue is.

Guillemin complementeert in dit licht de Nederlandse situatie: de arbeidshygiëne is erkend als kerndiscipline en speelt een belangrijke rol op internationaal niveau en er is een adequate arbo-infrastructuur, een onafhankelijke certificeringorgaan en een dynamische beroepsvereniging.

## uitdagingen in de toekomst

Normering en regelgeving op internationaal niveau biedt voldoende kansen maar kunnen ook een bedreiging vormen voor de arbeidshygiëne als de professie zijn positie en imago niet verder verbetert op het terrein van de arbozorg en arbodienstverlening.

Arbeidshygiëne loopt het risico van integratie in een andere veld: Veiligheid, Ergonomie of Milieu. De kans hierop wordt bepaald door: implementatie van EU-richtlijnen, internationale standaarden, lobby'en. De ernst van dit risico kan zich uiten in: verlies van gezondheidsbescherming van werkers, minder ontwikkeling en vertraging van adequaat risico-management.

Verbetering van positie en imago kan alleen gerealiseerd worden als betrouwbare en geharmoniseerde prestatie- en effectindicatoren worden ontwikkeld. Pas dan kan kunnen we laten zien dat arbeidshygiëne een bijdrage levert aan de bescherming van de gezondheid van werknemers en derhalve kosten bespaart en het imago en het sociaal klimaat van de klantorganisatie verbetert.

Daarnaast is er behoefte aan (multidisciplinaire) methodieken en richtlijnen waarmee in een zo vroeg mogelijk stadium beroepsgebonden aandoeningen vastgesteld cq. voorspeld kunnen worden, zodat interventie tijdig kan plaatsvinden.

Guillemin noemt een aantal factoren, die in ons voordeel werken, omdat ze een behoefte creëren aan professionals:

- de complexiteit van risico's neemt toe
- de kwaliteitseisen nemen toe m.b.t. tot prestatie, kwaliteit van de arbeid en management
- de belangstelling voor milieu neemt toe
- er is meer begrip voor de noodzaak van onderzoek

Tot slot concludeert hij dat [1] meer druk nodig is op internationaal niveau, [2] de IOHA duidelijke keuzes moet maken voor de toekomst en [3] we beter moeten communiceren met de sociale partners.

*Lyan Dijkstra, SKB*

### **Papa, wat is een aardbeïënist?**

een historisch overzicht leidt tot een SWOT-analyse

Ronald Frencken, oud-voorzitter van de NVvA, benoemde in een half uur de belangrijkste mijlpalen in de arbeidshygiënische geschiedenis, vanuit de optiek van communicatie met betrokken partijen. Zijn voordracht kan gezien worden als een SWOT-analyse:

#### **sterke punten**

- hoog opgeleid
- certificatie en permanente educatie geregeld
- ondersteund door wetenschappelijke instituten (Wageningen, Maastricht, TNO)
- gerichte wetenschappelijke opleiding sinds 1978 (Wageningen)
- sterk inhoudelijke relatie met de overheid
- internationale contacten met BOHS en IOHA
- sterke relatie met de bedrijfsartsen

#### **zwakke punten**

- het grote publiek weet niet wat een arbeidshygiënist is
- te weinig communicatie met klantorganisaties (werkgevers en werknemers) op beleidsniveau
- relatie met de veiligheidkundigen niet sterk ontwikkeld
- de verplichte aanwezigheid van arbeidshygiënist binnen een arbodienst wordt nog onvoldoende benut

#### **kansen**

- de terugtrekkende overheid biedt mogelijkheden voor een actieve rol van de NVvA op het gebied van normstelling
- ontwerpers en verzekeraars zijn nieuwe partners voor arbeidshygiënist op gebied van risico-inventarisatie, -evaluatie en -beheersing

- de oprichting van bedrijfstakcontactgroepen binnen de NVvA biedt mogelijkheden voor een betere communicatie met werkgevers- en werknemersorganisaties en inbreng in convenanten

### **bedreigingen**

- financiering van wetenschappelijk onderzoek
- in hoeverre blijven er voldoende mogelijkheden voor wetenschappelijk onderwijs, nu de leerstoelgroep in Wageningen met opheffing wordt bedreigd en de opleiding in Maastricht is gesloten
- bedreigende arbeidsomstandigheden verplaatsen zich naar thuis, auto en vrijwilligerswerk

*Lyan Dijkstra, SKB*

### **Bedrijfsarts en arbeidshygiënist: een paar apart?**

J.C. van Beek, voorzitter van de Nederlandse Vereniging voor Arbeids- en Bedrijfsgeneeskunde (NVAB).

*In de loop van de geschiedenis werd de studie rond de effecten van arbeidsomstandigheden van een medisch gedomineerde tak van wetenschap een multidisciplinaire, met alle aanloopproblemen van dien. Thans dreigt opnieuw de arts een centrale rol toebedeeld te krijgen, maar dan één met een schraler takenpakket. Het is echter de vraag of die meer beperkte rol nog past in de doelstellingen van het vak van de bedrijfsarts. De samenwerking van de verschillende disciplines in de arbodienst onderling staat of valt met het duidelijk positioneren van de deskundigen. Goede bedoelingen en prettige onderlinge verhoudingen zijn daarvoor niet voldoende.*

*Jan Casper van Beek*

### **Geschiedenis**

Ter inleiding stapt van Beek met zevenmijslaarzen door de geschiedenis heen, waarbij hij Ramazzini, een ieder welbekend, als startpunt van de arbeidsgeneeskunde markeert. Verder noemt hij Samuel Coronel, die als huisarts van verpauperde arbeidersgezinnen wilde weten wat werk voor de gezondheid van de arbeider betekende, en als pionier werd tot grondlegger van de Nederlandse sociale geneeskunde. Ook anderen voerden in de 19<sup>e</sup> eeuw een pleidooi voor actieve zorg voor de gezondheid. Er ontstond echter een typisch Nederlands discussie, die gevoed werd door de lastige religieuze infrastructuur van ons land: In sommige kringen achtte men het fout en zelfs misdadig om het volk te leren hoe het de gezondheid kon bewaren. Toch ontwikkelde de zorg zich, getuige de befaamde kindernet van Van Houten in 1877 en de oprichting van de Arbeidsinspectie in 1890. In dit korte historisch overzicht mag ook de naam van Louis Heijermans niet ontbreken, die zich inzette voor de bevordering van de gezondheid door verbetering van de arbeidsomstandigheden. En de benoeming van de bedrijfsarts Burger bij de Philips-organisatie in 1928 markeert het begin van de bedrijfsgezondheidszorg in de industrie.

### **Veranderende bedrijfsgeneeskunde**

De bedrijfsgeneeskunde werd gedwongen te veranderen, onder andere onder invloed van technische ontwikkelingen, zoals nieuwe productiemethoden, grondstoffen en materialen. Maar ook door het zich ontwikkelende sociaal bewustzijn, dat aandacht vroeg voor onderlinge relaties en door maatschappelijke discussiepunten, zoals de milieubescherming en een veranderende visie op de arbeidsethos. Ook de rol van de bedrijfsarts veranderde in deze periode. Zijn monopoliepositie verdween, al stond aan het hoofd van bedrijfsgezondheidsdiensten veelal nog de bedrijfsarts-directeur. Binnen de diensten nam de inbreng van andere deskundigen echter toe, en er werden werkgroepen ingesteld die zich met deelaspecten van het vak gingen bezighouden, zoals lawaai, toxicologie, gezondheidsvoorlichting en ergonomie.

De beschrijving van objectieve werkomstandigheden, met aandacht voor zowel schadelijke als hinderlijke aspecten, werd van groot belang en multidisciplinaire samenwerking is hierbij vanzelfsprekend.

### **Wettelijke regelingen**

Ondertussen werd zo'n 20 jaar geleden reikhalzend uitgekeken naar de Arbo-wet en deze werd in de loop van ruim 10 jaar ingevoerd. Tegelijkertijd speelde de invoering van de wet Terugdringing Ziekteverzuim. Repressie en preventie van verzuim zou grote aandacht moeten krijgen. Bedrijven moesten zich bij het creëren van goede werkomstandigheden laten bijstaan door Arbo-diensten, omdat hiervoor inzicht in de stand van zaken van de techniek en wetenschap vereist was. Ondanks de lobby van andere beroepsgroepen moesten deze Arbo-diensten, zoals bekend, minimaal beschikken over een geregistreerde bedrijfsarts, veiligheidskundige, arbeidshygiënist en arbeids- en organisatiekundige, hetgeen een geïntegreerde dienstverlening mogelijk moest maken. Waar tot dusverre de beroepsgroepen naast elkaar functioneerden, ontstond de noodzaak voor hechtere samenwerking, onder andere bij de risico-inventarisatie en –evaluatie, een belangrijk beleidsinstrument uit de nieuwe arbowet.

### **Samenwerking in de praktijk**

Maar, hoe vanzelfsprekend is die samenwerking in de praktijk? Van Beek zet zijn pet als voorzitter van de NVAB af en beschrijft zijn eigen ervaring als praktiserend bedrijfsarts. Als bedrijfsarts wordt hij daar in staat gesteld zijn werk in de breedte uit te oefenen, dus met zowel aandacht voor het voorkómen van gezondheidsschade als voor de zorg voor behoud en bevordering van de arbeidsgeschiktheid van de werknemers. De plant beschikt verder over een eigen veiligheidskundige die de opdrachten voor de ook aanwezige arbeidshygiënist verleent. Het bedrijf nam soms een wat afwerende houding in als de arbeidshygiënist voorstelde met wat extra onderzoek (lees: meer kosten) diepgang in zijn aanbevelingen te krijgen. Als bedrijfsarts kreeg van Beek kopieën van rapportages en bleef zo op de hoogte. Er is op een bepaald moment een pilot gedaan om de arbeidshygiënist als eerstelijnsdeskundige in te zetten, naast de veiligheidskundige en de bedrijfsarts. Dit mislukte en deze mislukking lag besloten in de historie van het bedrijf, de rol en positie van de veiligheidskundige en de bedrijfsarts. Maar vooral ook mislukte het omdat het bedrijf 2 aanspreekpunten waar het gaat om arbodeskundigheid meer dan genoeg vond en beducht was voor mogelijke extra kosten.

### **Business**

Richten we de blik weer op Nederland als geheel, dan blijkt dat van de *'booming business'* op arbo-gebied tot op heden niet veel terecht is gekomen. Er is sprake van felle concurrentie. Veel diensten hebben moeite overleefd te blijven, waarbij de kwaliteit van dienstverlening onder druk komt te staan. Voor de NVAB is het waken over de kwaliteit van de dienstverlening van de bedrijfsarts de eerste zorg. Naast andere doelstellingen is een belangrijk aandachtspunt: 'bedrijfsartsen moeten hun vak kunnen uitoefenen in de volle omvang'. Dat betekent dat ze in staat gesteld moeten worden zich in te zetten voor zowel de preventie van beroepsziekten en beroepsgebonden aandoeningen als voor de zorg voor het behoud van arbeidsgeschiktheid van de werknemer. Door krap bemeten contracten, waar ook de arbeidshygiënist last van heeft, worden ze daar lang niet altijd toe in staat gesteld. Voor alle arbo-professionals geldt dat we tot een onafhankelijk professioneel oordeel kunnen komen dat toetsbaar en controleerbaar is.

### **Belemmeringen en randvoorwaarden**

Volgens Van Beek zijn er ontwikkelingen in ons land gaande die een goede samenwerking binnen arbodiensten in de weg staan. Rolonduidelijkheid van de deskundigen onderling is daar debet aan. Maar zoals genoemd ook de wetgeving, die weliswaar samenwerking belijdt, maar in de praktijk het afsluiten van minimale contracten met de arbodienst mogelijk maakt met een schraal pakket waarin weinig ruimte bestaat voor integrale arbodienstverlening. Goed presterende arboteams kunnen meer bereiken dan de som van de prestaties van de individuele professionals; onderling bouwt men op elkaars ideeën en inspanningen en men is bereid ten koste van de eigen profilering te investeren in het ondersteunen van anderen. Om dit doel te bereiken moet aan de volgende randvoorwaarden voldaan worden:

1. De teamleden kunnen het gemeenschappelijke doel duidelijk omschrijven en zijn gebonden aan het bereiken van die geformuleerde eindtoestand.
2. Het doel is duidelijk, uitdagend en relevant; het nut moet iedereen goed voor ogen staan.
3. De strategieën voor het bereiken van het resultaat zijn duidelijk.
4. De individuele rollen zijn duidelijk.

Wat zien we in de Nederlandse praktijk? Zonder op alle slakken zout te willen leggen en zonder onnodig op details in te gaan mag geconstateerd worden dat het gemeenschappelijk doel lang niet altijd helder geformuleerd is. En van goed, projectmatig samenwerken hebben we bijvoorbeeld nog te weinig kaas gegeten. Wat volgens van Beek echter verder verbetering behoeft is de duidelijkheid van de individuele rollen van de deskundigen. Waar eindigt de competentie van de bedrijfsarts en begint die van de arbeidshygiënist? Natuurlijk is er overlap binnen deze specialisaties, maar het helder formuleren van het eigen aandachtsgebied lijkt aangewezen.

### **Rolonduidelijkheden**

Er zijn diverse oorzaken aan te wijzen waarom dit tot nu toe nog niet gebeurd is. Eén ervan is dat artsen in eerste instantie opgeleid zijn voor en getraind in de geneeskundige zorg voor het individu. Samenwerking, zeker met mensen buiten de medische wereld, is daarbij niet vanzelfsprekend. Aan attitudeverandering, het werken in organisaties en adviesvaardigheid wordt nu in de specialisatieopleiding dan ook grote aandacht besteed net als in het nascholingstraject. Dat laat onverlet dat het gevaar dreigt dat de bedrijfsarts in Nederland teruggedrongen wordt in de spreekkamer, verwijderd van de werkplek. En om die werkplek draait het in het vak van de bedrijfsarts, net als bij de arbeidshygiënist. Deze ontwikkeling wordt voor een deel veroorzaakt door de rol van andere deskundigen, maar met goede afspraken moet dit relatieve probleem opgelost kunnen worden.

### **Toekomst**

De veranderde wetgeving in Nederland is de andere reden dat bedrijfsartsen mogelijk onvoldoende los gaan komen van hun bureau. Alle bedrijven in Nederland zijn eigen risicodragers geworden voor verzuim en verzuimbegeleiding is dus zeer belangrijk geworden. Uit veiligheidskundige kring klinken dan ook signalen op dat de preventie van het verzuim, bijvoorbeeld door het verbeteren van de arbeidsomstandigheden, plaats dreigt te maken voor het terugdringen van verzuim door controle en begeleiding. Dat geldt zeker voor nieuwe klanten, die door de nieuwe wetgeving voor het eerst kennis maken met arbo-dienstverlening. Mogelijk dus opnieuw een medicalisering van de arbodienst, met helaas overigens een inperking van het takenpakket van de bedrijfsarts. Door de werkgevers zijn bedrijfsartsen recent uitgedaagd om de kwaliteit van onze advisering te verbeteren en meer in de huid van het management te kruipen bij de aanpak van een probleem. Ook de werknemers hebben hun verlangens. En de boodschap is duidelijk: verbeter voortdurend uw dienstverlening en we komen vanzelf bij preventie, en op deze manier ook bij de andere disciplines, terecht.

Dus, in antwoord op de vraag in de titel: "Er is veel ten goede gekeerd, maar er kan nog veel verbeteren."

*Jeltina Stevels*

### **A.H. Stoffels**

#### **De wereld van de arbeidshygiëne**

A.H. Stoffels, spreker namens klanten, opdrachtgevers e.d. had zo zijn geheel eigen kijk op het thema van vandaag. En ook een geheel eigen aanschouwelijke wijze van presenteren, die hier vrijwel niet weer te geven is...

Stoffels opent met een korte inleiding over de betekenis van de arbeidshygiëne voor de samenleving. Als voorbeelden uit een ver verleden noemt hij de hunebedbouwers, de clavecimbelspelers, de schoorsteenvegers en de soldaten in de loopgraven van de eerste wereldoorlog.



### **Millenium–bug**

Dan gaat hij over op een waarschuwend betoog over de computer. De bijbehorende virussen en de millenium–bug maken computers volgens hem de grootste bedreiging van het toekomstige arbeidsleven. En hij denkt dat wij ons als arbeidshygiënist in de toekomst met name moeten richten op de bestrijding ervan. Want de millenium-bug kriebelt in je rug en kruipt in je hersenen, en het surfen over de gehele wereld geeft alleen maar stress. Want in plaats van een picknick met je vrouw moet je toch op z'n minst al surfend een museum in de Krim bezoeken. Je krijgt er ook RSI van, kijk maar naar Correia! En probeer dan de help-desk maar es te pakken te krijgen.

### **Hygiënische survivalkit**

Maar de grote vraag is hoe we de bestrijding van de computer het beste kunnen aanpakken, want deze lijkt bijna niet te saboteren. Een advies aan een ieder: gebruik hiervoor de originele hygiënische survivalkit, met daarin:

- een elektrische kabelzoeker
- een schepje
- een zaklamp, om de groene kabel te zoeken
- een kniptang

Inclusief handschoenen bij Stoffels verkrijgbaar voor F375,-  
En als de klus geklaard is heb je veel zeltjes gered!

*Jeltina Stevels*